

Vandhuller

- Anlæg og oprensning

Teknik og Miljøafdelingen, Silkeborg Kommune

Invitér naturen ind på din ejendom

Et godt vandhul indgår som et naturligt og smukt element i landskabet og er fyldt med liv. Det er et paradis for insekter, padder og vandplanter, og også mange fugle og større dyr som rådyr bruger vandhullerne. De kommer og drikker, søger føde og bruger omgivelserne som skjulested.

Husk at få tilladelse fra kommunen

Du skal søge kommunen om tilladelse, før du anlægger et nyt vandhul eller oprenser et gammelt. Udfyld ansøgningskemaet under selvbetjeningsoversigten på www.silkeborgkommune.dk.

Vedhæft kort eller luftfoto, som viser, hvor det nye vandhul skal ligge, eller hvor vandhullet, der skal oprenses, er placeret. Du skal også søge tilladelse, hvis du i forbindelse med anlægget vil ændre drænen, som afvander andres jord.

Vi vil meget gerne rådgive dig om, hvad der er bedst for dit vandhul. Vi kommer normalt også ud og ser på stedet. Se kontaktoplysninger på bagsiden af folderen.

Find en god placering

Du må som udgangspunkt aldrig grave i moser, enge eller anden beskyttet natur. Find gerne et fugtigt sted, hvor vandhullet kan passe naturligt ind i landskabet. Stedet skal være solrigt uden skyggende buske og træer. Der må gerne være læ fra vest, men eventuel læbevoksning skal plantes i god afstand fra vandhullet.

Anlæg af nyt vandhul

Kontrollér vandstanden

Nogle steder kan et vandhul anlægges enkelt og billigt ved at opstemme eller afbryde et lokalt dræn. Andre steder skal der graves for at nå ned til vandet.

Det er klogt først at etablere et prøvehul. Start med at finde vandet ved hjælp af en spade eller et jordbor. Grav så til 2-3 meters dybde eventuelt med en rendegraver for at kontrollere, om de dybe lag kan holde på vandet.

Ved at anbringe et lodret rør i hullet før det kastes til igen, kan du pejle vandstanden i en periode fx sommeren over. Der bør ikke være mere end godt 1 meter ned til vandet sidst på sommeren.

Udform vandhullet rigtigt

Giv vandhullet et naturligt udseende ved at anlægge det med bugtede bredder, så der opstår små vige.

Bredderne bør skråne svagt. Det er børnevenligt og skaber områder med lidt varmere vand. Her trives frøer, salamandere og andre smådyr. Hældningen på bredderne må gerne være mindre end 1:5, det vil sige vanddybden må højst være 20 cm 1 meter fra bredden, 40 cm 2 meter fra bredden osv. Det dybeste sted skal have en vandstand på ca. 1,5-2 meter. Ved at trække det dybeste parti mod syd skråtfiller du det meste af bunden mod solen til gavn for dyr og planter.

Du kan også vælge at anlægge et lavvandet vandhul, som tørrer ud om sommeren. Her vil paddeyngel trives, fordi deres fjender jævnlgt udryddes. Det er vigtigt, at vandhullet ikke tørrer ud før sidst på sommeren, når padderne er kravlet på land.

Spred jorden fra opgravningen i et tyndt lag på dyrkede marker, så der ikke dannes volde omkring vandhullet. Jorden må ikke spredes på naturarealer.

Undgå småøer

Undgå at anlægge småøer i vandhullet. De vokser ofte til med brændenælder, tidsler eller pil og øger risikoen for, at vandhullet gror til. Læg i stedet store flade marksten nogle steder langs kanten, så insekter og padder får gode skjulesteder. Stenbunker andre steder nær vandet kan også bruges af padderne, når de gemmer sig for at overvintre.

Begræns mængden af næringsstoffer

Tilførsel af næringsstoffer er den største trussel mod vandhullet. Næringen får fx dunhammer og tagrør til at vokse sig meterhøje og skygge for det solelskende liv i vandhullet. Næringen kommer især fra dyrkede marker, så det er vigtigt at anlægge en udyrket bræmme på mindst 10 m omkring vandhullet. Det kan også være nødvendigt at omlægge drænen.

Tilførsel af selv små mængder spildevand eller vand fra sivebrønde, malkerum og møddinger kan også ødelægge et vandhul.

Udsæt aldrig fugle eller fisk

Undgå at udsætte og/eller fodre fugle og fisk.

Ænder og fisk kan være meget hårde ved padderne yngel og ved nogle af vandplanterne. Er forholdene til det, kommer vandfuglene af sig selv.

Hvis du fodrer, får vandhullet tilført næring, som det sjældent kan tåle.

Dét kan du forvente

Det er ikke nødvendigt og vil ofte være skadeligt at udsætte planter og dyr. Stille og roligt indvandrer de fra omgivelserne, og efter 2-3 år er vandhullet som regel i balance.

Der kan komme "måtter" af grønne trådalger de første år. Det skyldes næringsstoffer fra den ny-gravede jord. Hvis du stadig ser mange trådalger efter 2-3 år, kan det være fordi, vandhullet får for mange næringsstoffer fra omgivelserne.

Plejl dit vandhul

Det kan være en god idé at hjælpe vandhullets balance på vej ved at fjerne trådalger med rive, net eller andet. Du kan også fjerne nedfaldne blade og andemad om efteråret, så de ikke omsættes i vandhullet og dermed tilfører næring.

Sætter du køer, heste eller får til at græsse omkring vandhullet, holdes træer, buske og rørvækst nede. Du kan også vælge at slå bredden. I så fald bør du fjerne det afslåede materiale af hensyn til de små plantearter.

Oprensning af et gammelt vandhul

Vandhuller gror til

Vandhuller gror til med tiden. Hvor meget og hvor lang tid, der går, afhænger blandt andet af, hvor mange næringsstoffer, der bliver tilført. Jo flere næringsstoffer jo hurtigere tilgroning. I et tilgroet vandhul mistrives de soleskende arter, efterhånden som deres levesteder kommer i skygge.

Find årsagen

Find først årsagen til tilgroningen. Kraftige dunhammer og tagrør er et tegn på, at vandhullet modtager for mange næringsstoffer, og det problem bør løses først. Samtidig skal du være opmærksom på, at en tilgroning hurtigt kan gentage sig. Selv grundig oprensning kan ikke fjerne alle frø og plantedele fra tagrør, dunhammer, pindsvineknop og pil.

Oprensning eller ej

Før du får tilladelse til at oprense dit vandhul, kommer vi som regel ud og kigger på det. Måske har vandhullet så mange værdifulde arter, at det ikke er nødvendigt at rense det, eller du kan nøjes med at oprense en mindre del af vandhullet.

Det er dyrt at oprense et vandhul. I nogle tilfælde kan det bedre betale sig at anlægge et nyt vandhul end at oprense et gammelt. Du kan også kombinere oprensningen med en udvidelse af vandhullet.

Sådan gør du

Oprensningen skal altid foregå uden for vækstsæsonen og dyrenes ynglesæson, det vil sige om efteråret og om vinteren.

Tøm eventuelt vandhullet for vand for at lette oprensningen. Det kan du gøre ved at bruge en pumpe eller grave en midlertidig afvandingsgrøft.

Opgrav blødt dynd, som kan indeholde store mængder næringsstoffer. Det opgravede materiale kan lægges ud på markerne, men ikke for tæt på vandhullet, for så risikerer du, at næringsstofferne siver tilbage i vandet.

Rodstængler fra dunhammer, tagrør og pindsvineknop fjernes, og pil rykkes op med rod eller skæres ned årligt.

God fornøjelse med dit vandhull!

Læs mere

Du kan læse mere og finde ansøgningskema på www.silkeborgkommune.dk og på www.naturstyrelsen.dk.

Natur og Miljø

Mail: Natur@silkeborg.dk

Telefon 89 70 10 00

